

מפעולת היריה, ומונע כניסת אויר נגוע מן החוץ. מד-קרינה המצוי בטנק ישמש מתריע על קרינה רדיו-אקטיבית.

כלים יעודיים

הכלים היעודיים שנבנו על תובת „אמק”-30 הם טנק גישור וטנק-חילוץ — דחפור. עד כה נבנו 2 אבות-טיפוס מכל סוג.

א. טנק גישור

זהו טנק חסר צריח, שמשקל הגשר בו 8 טונות. משקל התובה ללא גשר הוא 32 טונות, ואורך הגשר, בהיותו פרוש, 22 מטרים; העומס המותר על הגשר — 50 טונות. צוות הטנק מונה 3 אנשים, ומסוגל — תוך 8 דקות — להניח גשר למעבר מכשול שרוחבו 20 מטרים, בלי להזדקק לכל עזרה נוספת.

הגשר בנוי כך שניתן להניחו בשיפועים שונים לאורך ולרוחב כאחת, וכן בכיוון ניצב לטנק-הגישור. ניידותו של טנק הגישור דומה לזו של הטנק „אמק”-30. על תובתו מורכב תא-תפעול, בצורת תובה המשמשת מטען לגשר, והמבטיחה את הצוות בפני פגיעות נשק קל. הטנק מוגן בפני קרינת אב”כ.

ב. טנק-חילוץ — דחפור

גם טנק זה חסר צריח, ולו כננת בעלת כושר-משיכה של 36 טונות, וכננת משנית שכושר ההרמה שלה 1½ טונה. למנוע כושר סיבוב של 360°, וכושר-הרמה של 10 טונות. להב הדחפור מצוי בחרטום ה-טנק, ומופעל באורח הידראולי מתוכו. צוות הטנק מונה 4 אנשים. משקלו של הטנק, כשהוא ערוך לקרב, 36 טונות, ועם חלקי-חילוץ רורביים — 40 טונות.

בכפיפת המפקד, בחלקה הקדמי, על התובה, מותקן מקלע עליון לאבטחה קרקעית קרו-בה ונגד-מטוסים.

בשלבי פיתוח מצוי דגם נוסף של רכב יעודי המבוסס על תובת טנק „אמק”-30 — פן-שילוח נייד של טילי „פלוטון” גרעיניים.

מקומו של ה„אמק”-30 בשריון הצרפתי

במסגרת ארגונם המחודש ימנו בעתיד כוחות השריון הצרפתי 15 חטיבות ממוכנות הומוגניות אשר תאוגדנה ב-5 דיביזיות בנות שלוש חטיבות כל אחת. דיביזיות

אלו תוקטנה דוגמת דיביזיה 70 החדשה (בת 14.000 איש), המיועדת להחליף את הדיביזיה דגם 67 שהיתה „כבדה” מדי, ומנתה 20.000 חייל.

סיכום

ה„אמק”-30 הוא טנק-מערכה מודרני ומתקדם, אך נראה כי הוא לוקה בנקודות הבאות:

א. הצרפתים החטיאו את המטרה בשאפם ליצור תותח מתוצרת עצמית, בלי ללמוד מניסיונם של צבאות אחרים (בעיקר ברי-טניה וארה”ב). דבר זה משתמע מכך שהתותח מוגבל בסוגי התחמושת, ואינו מסוגל לירות תחמושת חודרת-שריון מנעל, בעיקר מכיוון שהתותח קל מדי, ואינו מיועד לספוג את זעזוע רתיעת הפגזים בעלי מהירות-הלוע הגבוהה.

ב. כל מערכות הטנק הן פרי תכנון ויי-צור צרפתיים טהורים. דבר זה, וכן קשיי הייצור שבהם נתקלים הצרפתים (אין הם מסוגלים לייצר יותר מ-13 טנקים בחודש, לעומת כ-50 טנקי „ליאופרד” בחודש ב-גרמניה) מרתיעים קונים בכוח (עד עתה ידוע על רכישת „אמק”-30 על ידי אר-גנטינה בלבד).

הטוויסטר

ס' הודגס

כלים בדוגמת הטוויסטר אינם חדשים במכ"ל לול כלי הרכב האופניים המשוריינים. החידוש שבו הוא ביסוסו על שיטת "החיבור הפרקי" שמאפשרת תנועה בשטחים קשים. יש להדגיש כי הטוויסטר איננו יכול לתפוס את מקומו של הטנק, כפי שאפשר אולי להבין מהאמור במאמר, שנכתב על-ידי אחד המתכננים שלו.

קלאסית של תנועה נועזת ומהירה. הכוחות השתמשו בכלי רכב — זחליים כאופניים — באורח מקורי ביותר, על מנת לזכות ביתרונות של הפתעה, הבקעה וניפוץ מערך האויב.

אף בלוחמה בעוצמה נמוכה, המאופיינת על-ידי פעולות גרילה כגון אלה הנערכות בויאט-נאם, מעריכים מאוד את היכולת להשיג ניידות מהירה בשטחים קשים של צמחיה סבוכה ושדות אורז מוצפים. מול אויב מתחמק, הפועל בשיטת "פגע וברח", נודע ערך מכריע לתגובה מהירה. כאשר ישנם כבישים מעטים בלבד, ואלה עלולים להיות ממוקשים או לשמש מקום למארב, אין לוותר על ניידות ומהירות בשטח כבדי לבצע פעולות מוצלחות נגד הגרילה.

הובר, כי פיתוח הטילים נ"ט, המצטיינים במשקל קל ובכוח-הרס רב, מבטל במידה גוברת והולכת את הנטיה לסמוך על שריון כבד להגנת רכב-הקרב. לא רק מערכות הטילים והתותחים המשוכללות, שבהם יצוייד רכב-הקרב של האויב האפשרי, אלא גם חייל בודד החמוש בנשק מתאים, מסוג גל הילחם ברכב המשוריין ולפרוץ את השריון הכבד ביותר. עובדה אכזרית היא, כי פיתוח הנשק התקדם מהר יותר מאשר פיתוח השריון, ועל מנת להגדיל את הסיכוי להישרדות, יש לחפש אמצעי אחר מלבד שריון עבה יותר — למשל, מהירות וזריזות.

על פי המסורת התאפיין רכב-הקרב בוחל שצויד בו. אך הגיעה העת לבחון מחדש את האופן על יתרונותיו בקרב המודרני.

ניכרת את עוצמתן היחסית לעומת איום קבוע של אויב.

- תפיסה מהירה יותר של נקודות חיוניות בשטח, המתאפשרת על ידי ניידות טובה, מעניקה יתרונות ברורים על האויב.
- ניצולן הקרבי של יחידות סיור משוריינות כלומר, היחס בין משך הזמן בו מועסק האויב בפועל למשך הזמן המבוזבז על מסע ההתקרבות גדל, לפעמים פי שלושה.
- לכלי-רכב בודדים סיכויים רבים יותר לא להיפגע, באשר זריזותם מאפשרת להם לנצל במידה רבה יותר מחסות טבעיים בשטח.

נוסף על לקחי משחקי המלחמה ותוצאותיהם, קיימים, כידוע, שיקולים אחרים: לוחמה המתנהלת בעוצמה רבה, כולל איום בנשק גרעיני, מחייבת פיזור רב של הכוחות, על-מנת לשלול מן האויב מטרה כדאית. לשם השגת הגנה מתקבלת על-הדעת מפני פיצוץ גרעיני, יש להגדיל את המרחקים בין יחידות קטנות. עד כדי כך, שרק יחידות מהירות מאוד יצליחו להתרכז במהירות הדרושה בכל נקודה מכרעת — לשם התקפה, התקפת-נגד או חסימת התקדמותו של האויב. הצורך לרכז כוחות ממקומות מרוחקים לנקודות חיוניות, לשם פעולות קרב, מקנה משנה תוקף לעיקרון הישן, על-פיו יש להגיע למקום הקרב, במהירות הרבה ביותר, ובכוח הגדול ביותר.

גם לוחמה בעוצמה בינונית דורשת מכוונות-יבשה ניידות גבוהה. מלחמת ששת הימים של ישראל ביוני 1967 היא דוגמה

התפתחותה של לוחמת היבשה מתאפיינת בהמצאות הרבות של נשק נגדי — כדי להתגבר על כל טקטיקה חדשה ונשק חדש של האויב. על המקלע ולוחמת-החפרות התגברו בעזרת הטנק. על הגנת-השריון של הטנק מתגברים בכוח האש המשופר ואמצעים משוכללים לחדירת שריון. נוכח ההתקדמות הרבה ביעילות הנשק, בעיקר בשנים האחרונות, מתבקשת התקדמות ניכרת בקצב התנועה על כבישים ובישטחים-לא-דרך, על מנת להתגבר על עוצמת-האש הגדלה והולכת.

בהתחשב בצורך זה, פיתחה חברה אמריקנית כלי-רכב מיוחד במינו, בעל 8 אופנים-בשם "טוויסטר". כלי-הרכב-החדש מבטיח שיפור ניכר במהירות ובניידות ל-דור הבא של רכב-הקרב.

כדי להוכיח סברה הקיימת מזמן כי הגדלת מהירותו וניידותו של רכב קרב תביא גם להגברת יעילותו הקרבית, ערכו מנתחי המערכות בחברת "לוקהיד" סדרה שלמה של משחקי מלחמה בעזרת מחשבים. הם חקרו פעולות-סיור נרחבות בזירות שונות — באירופה, בקוריאה ובמזרח-התיכון — והגיעו לתוצאות המראות בכירור, כי מהירות וניידות מוגברות אכן מגדילות במידה רבה את יעילותו של הרכב בקרב. הניתוח הוכיח, כי גם הסיכויים להישרדות הכלים עולים עם הגדלת מהירותם וניידותם: על פי המחקר, מוכחת הנחה זאת על-ידי ארבעה גורמים עיקריים:

- קצב-התנועה המוגבר של יחידות-סיור בין היתקלות להיתקלות, משפר במידה

פרט לאי-יכולתם — בעבר — להתגבר על קרקע רכה, ניחנים הגלגלים ביתרונות רבים לעומת הזחלים. ללא ספק הם מהירים יותר; הם גם שקטים יותר בתנועה ואחזקתם קלה יותר.

בגלל אי-יעילותו של רכב-קרב אופני גיסי יוני בפעולה על קרקע רכה, ויתרו בצבא ארה"ב על השימוש בו, והעדיפו עליו רכב זחלי; לעומת זאת סבורים המתכננים במדינות רבות באירופה, כי הקרקע הרכה היא רק אחד מן המכשולים הרבים בהם נתקלים במצבי-קרב שונים, וכי מן הצד האחר יש להכיר ביתרונותיו הרבים של הגלגל באשר לעמידות, קלות האחזקה, מחיר-ההפעלה הנמוך, הפעולה השקטה והמהירות הגדולה יותר.

אחד מכלי-הרכב האופניים הזכורים ביותר במלחמת-העולם השניה הוא רכב-הסיוור הגרמני "פומה", אותו הפעיל רומל בהצלחה רבה בצפון-אפריקה. בלוחמת-מדבר היה רכב זה יעיל במיוחד כרכב-סיוור, בעזרת גלגליו. לדעתו של ר. אוגורקביץ', המהנדס וההיסטוריון הצבאי, היה "פומה" שוה-ערך לטנקים הקלים של אותה תקופה. גם הרכב הצרפתי "א.ב.ר.", אשר ייצורו הופסק בשנת 1960. מעורר עניין, שכן בו ניסו להתאים את יתרונותיו של האופן לתפקידו של הרכב בקרב. שני הגלגלים הפנימיים מבין שמונת הגלגלים שלו הם בעלי צמיגים מוצקים וצלעות חזקות, ואלה מסייעים במידת-מה לרכב להתגבר על קרקע רכה. בשעת נסיעה מהירה על דרך טובה, ניתן להרים גלגלים אלה מן הקרקע.

יחסי הטקס/משקל

הנסיעה. המאמצים להתגבר על קשיי הטל-טול בשעת נסיעה מהירה בשטחים קשים, ולשפר את הביצועים על קרקע רכה בדומה לאלה של רכב זחלי — היו שניים מן האתגרים העיקריים בפיתוח ה"טויסטר". כן הציבה חברת "לוקהיד" ארבע דרישות ראשיות לפיתוח הרכב החדש לשם הפעלתו במהירות גדולה בשטח ללא דרך:

- הגנת הצוות על-ידי נסיעה נוחה.
- מנוע חזק ובעל הספק גדול.
- כוח-משיכה רב בכל סוגי קרקע.
- שליטה טובה של הנהג בכל מצב.

ארבע דרישות אלה נתמלאו על ידי ה"טויסטר". ה"טויסטר" מורכב משני חלקים; אלה מחוברים בעזרת חוליה קרדנית*, הנותנת לכלי-הרכב חופש של תנועות סיבוביות בשלושה צירים: סביב הציר האנכי (סיבוב), סביב ציר האורך (גיל-גול) וסביב ציר הרוחב (עילרוד). לכל אחד מארבעת הגלגלים בחלק הקדמי מתלה משלו, עם מנחת-זעזוע כפולים. ארבעת הגלגלים האחוריים מורכבים, שניים בכל צד, על סרן קפיצי. מערכת-מתלה זו מאפשרת לכל גלגל תנועה קפיצית של 30 עד 45 ס"מ. בעזרת מתלה זה והמבנה המחובר משני חלקים מסוגל ה"טויסטר" לעבור במהירות גדולה על פני שטח מבוחר ומכשולים גדולים, בלי שהנהג והצוות יחוש בטלטולים חזקים. שמונת הגלגלים נשענים תמיד במגע עם הקרקע, אף בהיותה

* חוליה קרדנית — חיבור גמיש בין שני גלים, באמצעותו יכול גל אחד להניע את 38 כוח-סוס/טונה 69 כוח-סוס/טונה

מבותרת לגמרי. לכל אחד משני החלקים של הרכב מנוע משלו, המניע את ארבעת גלגליו. ברכב-הניסוי הורכבו 2 מנועים מתוצרת חברת "קורווייר". מנועים מקור-ררי-אוויר אלה, בעלי 110 כוחות סוס, מאפשרים עליה על שיפוע עד 70 אחוזים. היחס של 38 כוח-סוס לכל טונה משקל עולה במידה רבה על הממוצע לגבי רכב קרב הקיים כיום, שהוא 20 כוח-סוס לטונה. למרות הכוח העצום, שמונת הגלגלים והגוף המחולק לשניים, שולט הנהג בקלות על ה"טויסטר", בעזרת צירוף של היגוי רגיל בזוג הגלגלים הקדמיים, והיגוי סיבוב (סביב הציר האנכי) של החלק הקדמי כולו. רדיוס הסיבוב של כל הרכב שאורכו 5.20 מטרים, אינו מגיע ל-6 מטרים.

בשלוש שנים ויותר של ניסויים מפרטים, הוכיח רכב-הניסוי כי הרעיון הטמון בייסודו של ה"טויסטר" אכן יפה כוחו לניידות במהירות גבוהה בשטחים קשים. הרכב הופעל בנוף מבוחר, בשדות-אורז ובמדבריות, בהרים ובשדות שלג. בכל אחד מן הניסויים הוכיח כי ביכולתו להגיע למהירות גדולה בהרבה לעומת כלי-רכב רגילים ולביצועים טובים בקרקע רכה, שנחשבו לפני כן כתחום הבלעדי של הרכב הזחלי.

את יכולת הפעולה בתולות נודדים ובשדות-שלג ניתן לזקוף חלקית לזכות הצמיגים, שפותחו במיוחד לשם כך. מידותיהם של הצמיגים (16—20) ומבנם המיוחד, הוכיחו עצמם בכל התנאים. בניסוי-החורף טיפס הרכב בקלות על מדורגי שלג רך 56 כוח-סוס/טונה

משיכת האופנים	7.000 ק"ג	17.500 ק"ג	17.000 ק"ג
תאוצה 0-50 קמ"ש	10 שניות	5.4 שניות	6.5 שניות
מהירות שיוט	80 קמ"ש	105 קמ"ש	105 קמ"ש
מהירות מקסימלית	88 קמ"ש	105 קמ"ש	105 קמ"ש
מהירות בעליה של 31°	6.5 קמ"ש	19 קמ"ש	18.5 קמ"ש
לחץ קרקע	0.32 ק"ג/ס"מ ²	0.35 ק"ג/ס"מ ²	0.42 ק"ג/ס"מ ²
שיפוע צד מקסימלי	60 אחוזים	55 אחוזים	50 אחוזים
חופש תנועה בפרק בין שני החלקים:			
עילרוד	+ 35°—27°	+ 35°—27°	+ 35°—27°
גילגול	± 30°	± 30°	± 30°
סיבסוב	± 23°	± 31.5°	± 31.5°

ניצד לחמו ההוסיטים

ג' רוזן

התנועה ההוסיטית בצ'כיה בראשית המאה ה-15 ראויה לעיון וללימוד בכל הדורות — הן בשל הרעיונות שביסודה, באשר היתה זו ההתקוממות הרעיונית הגדולה הראשונה נגד הכלסיה הקתולית, ואפשר לראותה כראשית תקופת הרפורמציה, זמן רב לפני לותר; הן בגלל ארגונה החברתי והכלכלי, שהושתת על בסיס עממי, שהיה בו אות מובהק להסדרים חברתיים שעתידיים היו לעמוד על הפרק בעת החדשה; הן נוכח חשיבותה המדינית, באשר נישאה על-ידי עם קטן ומשורר עבד, והעניקה לו במשך יותר מימי דור את הסיכוי להגיע למעמד מדיני עצמאי, במאבק נגד שכנים חזקים ותאבית-התפשטות.

אולם, לענייננו, נעוץ ייחודה ההיסטורי של התנועה ההוסיטית, בראש וראשונה, בשיטה הצבאית שפיתחה, בהנהגתו של יאן ז'יז'קה. בגלל שלושה גורמים מן הראוי לכל איש-צבא בעל מחשבה שיעיון היטב בסוגיה הצבאית ההוסיטית:

א. ההוסיטים הם שהפיקו לראשונה תועלת טקטית מכריעה מן הנשק החם בשדה הפתוח.

ב. ההוסיטים ידעו לשלב את עדיפותם של הנשק החם ולוח-המגן המשוריין בהגנה ברמה הטקטית — עם עדיפות התמרון של הסוס והעגלה ברמה האופרטיבית, ובכך טמון לקח מחשבתי רב גם להוגי-הדעות הצבאיים של המאה ה-20.

ג. ההוסיטים הפעילו עוצבות רב-חילויות, שבהן שולבו יחידות מקצועיות שונות (פרשים, רגלים, תותחנים, מפעילי ארכבוזים, רובאי-קשת ועגלונים) כשהלוחמים עצמם היו בעיקרם מבני „עמד“, שאומנו וחונכו בשקדנות רבה לפעול יחדיו.

לכן, כל מי שיעסוק בסוגיה הצבאית ההוסיטית, אפילו בימינו — לאחר כ-550 שנים — חזקה עליו שיטפל בנושא שיש בו משמעות אקטואלית.

מתכונותיו של צבא טוב הן הדינמיקה וה- התחדשות הבלתי-פוסקות. צבא שמרני, גם אם איתן וסודו, לא אם יתחדש תזיה, סופו שיושב במערכה ויושמד.

התנועה ההוסיטית בין השנים 1400—1450, היא תחילתו של תהליך המפכני בהיסטוריה הצבאית, שבו — לראשונה לאחר מאות שנים — הצליח צבא עממי טיפוסי להכות צבא-אבירים מסורתי.

צבא האבירים שנגדו לחמו ההוסיטים מנה עשרות אלפי חיילים, מצויידים במיטב הציוד הצבאי של אותם ימים, וערוכים במבנים צבאיים מסורתיים. לעומתו עמד הצבא ההר-סיטי המצוייד בנשק דל אך יעיל, ערוך ומ-אומן היטב. משנפגשו שני הצבאות בשדה המערכה היתה עליונותם של ההוסיטים בלתי-מעוררת. תכליתם הצבאית היתה לה-פיל את האביר מסוסו, לשתקו ולהכריעו; תכלית זו הושגה על-ידי טקטיקת-לוחמה חדשנית ושימוש יעיל בנשק חם.

הצבא ההוסיטי היה בעל כושר-ניידות מז-היר ברמה האופרטיבית, וכושר-לחימה הג-נתי מעולה ברמה הטקטית. ההוסיטים הש-תמשו בעגלות „משורינות“ ויצרו בעזרתן „מעוז היקפי“, הנכון להמטיר אש מהירה במטחים מקשתות, מארכבזים ומארטילריה. כדי להבין אל נכון את התפתחות הצבא ה-הוסיטי מן הראוי לדון בתנועה ההוסיטית שמטרתיה חברתיות-דתיות בראש וראשונה, ואשר מתוכה צמח צבא זה והיה חלק בלתי נפרד ממנה ואמצעי להשגת מטרתיה.

במאה ה-15 היו מוראביה ובוהמיה (צ'כיה) חלק מן הקיסרות הגרמנית. מחמת פיגורם של אזורים אלה, ובגלל שאיפות-ההתפשטות שלהם עודדו שליטי הקיסרות במשך עשרות שנים נדידת גרמנים לאזורים אלה, מתוך כוונה לייצב את השלטון בהם על תשתית גרמנית. ואכן, לימים תפסו הגרמנים את מרבית הכהונות המנהליות, הדתיות והכלכ-ליות במוראביה ובוהמיה, ועל-ידי כך הפכו לשליטי האזורים בפועל.

נוכח השתלטות זו הובלטו הניגודים החבר-תיים והלאומיים שבין הצ'כים לבין הגרמנים, והופיעה תנועה צ'כית אופוזיציונית, בעלת עקרונות חברתיים ודתיים שחרגו מן הגישה האפיפיורית הקלאסית וממוסכמות אותם ימים. תנועה זו לא היתה צ'כית מקורית, אלא פרי שילוב תורתו של הרפורמטור ה-אנגלי ג'ון ויקליף ושיטתו של יאן הוס (1371—1415), שהתאים את הדברים לצ'כיה, ושעל שמו נקראת התנועה בה אנו דנים.

עיקרי התפיסה החושנית היו:

- א. מלחמה בשחיתות הכנסייה ובאידיולי-ציה של עברה.
- ב. שינויים פולחניים בטקסי הדת, והקנייתם לעם כולו ולא לכמרים בלבד.
- ג. מסירת ההנהגה בבוהמיה ובמוראביה לידי הצ'כים וסילוק הגרמנים הזרים ממשרותיהם וממעמדם הכלכלי המועדף.

המרד

עם מותו של המלך ונצסלאוס הרביעי (1419)

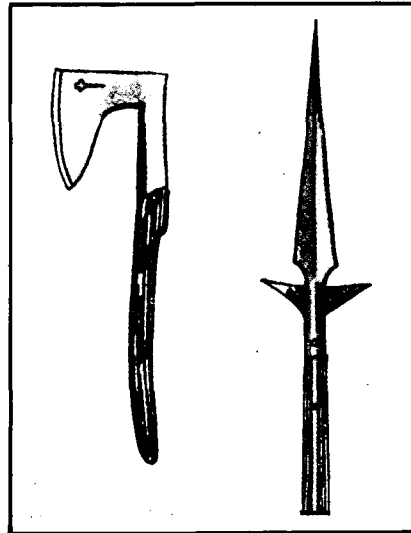
סירבו הצ'כים לקבל עליהם את מרות יורשו החוקי. משלא נפתר עניין זה, התחוללה מרידה נגד הממסד הכנסייתי ונגד שלטון ה-קיסר הגרמני בצ'כיה.

ארבעה כוחות חברתיים עמדו לצד ההוסי-טים:

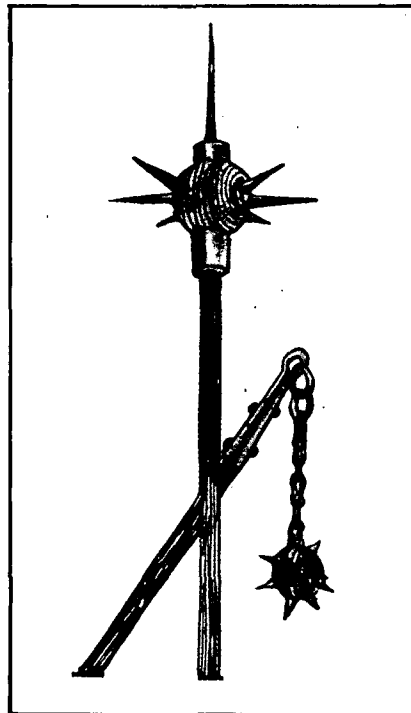
א. **האצולה הבוהמית**, שהיתה נחותה בהש-ואה לאצולה הגרמנית המקומית וקיוותה לרשת אותה.

ב. **הכמורה המקומית** שבמוראביה ובבוהמ-יה מילאה תפקידים זוטרים בכנסייה. ניתו-קם של הכמרים הזוטרים ממרכזי הכנסייה בצ'כיה גרם גם הוא ליחס של ניכור מצידם

דקר וקרדוס-קרב

כוד-ברזל

כלפי אותו ממסד מושחת. מציאות עובדתית זו שימשה להם מניע להנהגת תנועה של רפורמה מהפכנית.

ג. **סוחרים ובעלי מלאכה**, חלקם הגדול תו-שבי עיר, שחיו במשטר של הפליה לעומת ה-סוחרים ובעלי המלאכה הגרמנים אשר זכו ליתרונות מטעם השלטון.

ד. **איכרים ודלת העם**, הכוח העיקרי של ה-תושבים, אשר נהו אחר מנהיגיהם ומעבידי-הם מקרב הכמורה והאצולה. לא רק האינ-טרס החומרי הוא שעניין אותם כי אם הרעב הרוחני והתקוה לעתיד „טוב יותר“, בהיותם חדורי אמונה דתית עמוקה והתובעים העיק-ריים לשינויים בדת. בשל כך ניתן לקבוע, כי הם שהיו הכוח הדוחף של המרד.

עקב נהירה המונית זו אחר תורות ויקליף והוס הכריזו האפיפיור על מסע צלב נגד חסי-דיהם. בכך הביא לליכוד העם סביב הנהגתו הצבאית והמדינית של יאן ז'יקה, במרד נגד צבא האבירים אשר נתכנס מכל קצוי האפי-פיורות, בהנהגתו של קיסר גרמניה.

יאן ז'יקה (1360—1424)

יאן ז'יקה היה בן למשפחת אצילים זעירה. הוא השתתף במלחמותיו של מלך פולין, ולדיסלב החמישי, נגד האבירים הטבטוניים. תקופת שהייתו בפולין גיבשה את אישיותו כלוחם, כאסטרטג וכטקטיקן מעולה. עם שובו של ז'יקה לצ'כיה מצא את מולדתו נאנקת תחת עולה של גרמניה ומסוכסכת בתוכה. הוא הושפע עד עומק נפשו מתורתו של יאן הוס, ותוך זמן קצר היה למנהיגה הצבאי והמדיני של התנועה ההוסיטית. עם מאות מחייליו התמקם בהר „תבור“ הסמוך לפראג, בו הקים את מפקדתו וממנו פתח במרד ההוסיטי והנהיגו עד יום מותו.

עובדת היותו סומא בעיני האחת, אותה איבד בצעירותו, ועיור כליל באחרית ימיו, לא מנעה ממנו להמשיך ולהנהיג את כוחותיו ב-גאוניות.

מחשבתו המדינית של ז'יקה כוונה להקמת מדינה צ'כית מאוחדת, חזקה וממושמעת, בשלטון מלך סלאבי.

מסע-המלחמה הראשון שערך ז'יקה היה לעיר פראג ונמשך לסירוגין מ-1420 עד 1422. מסעות-המלחמה חודשו ב-1426, וב-1427 וב-1431. בכל המערכות נגר הצבא ההוסיטי על צבאות האבירים. עקרונית היתה מלחמתם של ההוסיטים מלחמת הגנה, אך לקראת 26—1425 עברו להתקפות מחוץ לגבולות צ'כיה, כבשו את שלזיה, סאכסוניה ובאווא-ריה, וב-1432 הגיעו אף לחוף הים הבלטי. המלחמות שניהלו היו אכזריות. בצאתם מ-מקום-קרב הותירו אחריהם עיי-חרבות. עם זאת, נערכה כל פעולה בצורה מבוקרת ומר-דעת, וכל אדם שנמצא אשם בחריגה מן ההור-אות וההנחיות שניתנו על-ידי המנהיגים — נענש בעונשים כבדים.

ההוסיטים כחברה לוחמת

מוזר ככל שעשוי הדבר להיראות, מסתבר כי ההוסיטים, שמנו רבבות אנשים, קיימו חיי

פרש הוסיטי

של האבירים, ארבו להם, הורידום מסוסיהם והיכו בהם תוך חירוף-נפש ומסירות זתית עליונה.

בשנים 1420—1422 היו ההוסיטים בעיר פראג, לוחמים בתוך שטח בנוי ומכים את האבירים המסורבלים. השתלטותם על העיר פראג והצורך לצאת מחומות העיר, וכן ריבויים הצבאי לכ-40,000 חיילים וכ-3,000 ערלות, חייבו לערוך שינוי יסודי במבנה, באר-גון, בחימוש ובטקטיקה. אחרי חודשים של התלבטויות הוקם הצבא ההוסיטי הסדיר, כשהוא מושתת על עקרונות-יסוד מהפכניים, שהודות להם היכו את יריביהם בכל שטח ובכל עת, חזיתית ומן העורף. סוד הצלחתם של ההוסיטים טמון בשניים:

- א. חימוש וטקטיקה חדישים.
- ב. מבנה וארגון מושלמים.

חימוש

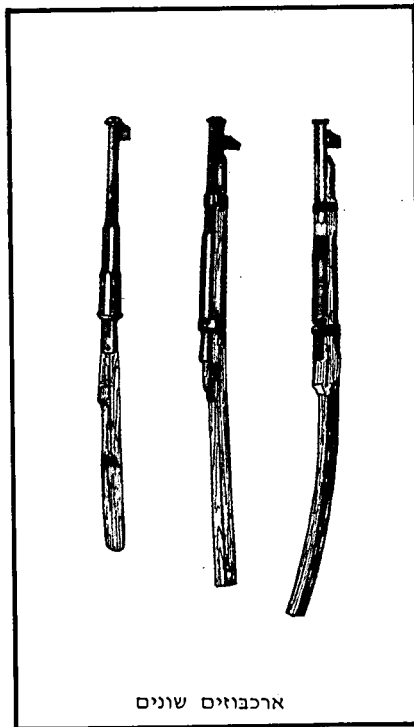
הצבא ההוסיטי השתמש בכל כלי-הנשק ה-מקובלים באותה עת:

נשק קר: סכינים, חרבות, כיזונים, רמחים, אלות עץ מחוזקות בכודי-ברזל, מחפטים, קשתות, רוביקשת (Cross Bow), חרמשים קרדומים ודקרים.

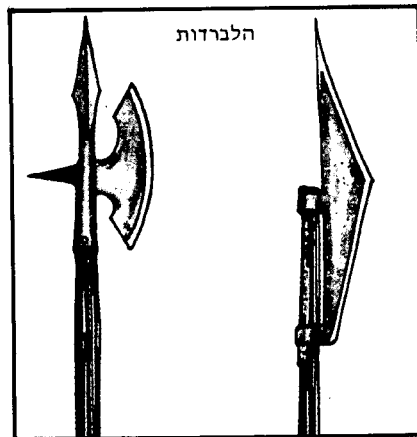
נשק חם: ארכבוזים ותותח-י-שדה ניידים.

לכל לוחם היו, בדרך כלל, כלי-נשק שהובאו או יוצרו על-ידי הלוחמים עצמם. יתר הציווד הותאם לתפקידו של החייל.

העגלה היא שנתנה להוסיטים עדיפות בסי-סית על אויביהם. היו לה ארבעה גלגלים, ורתומה היתה לסוסים. לפחות דופן אחת בה היתה לוח-ברזל כבד, ששימש כשריון בפני כדוריהם של האבירים וחצייהם. דופן מ-שוריינת שניה, אם היתה בנמצא, לא היתה צמודה לעגלה ושימשה בעיקר להגנת הגל-גלים ולייצוב העגלה במרכזה.

ארכבוזים שונים

הלברדות

קומונה (Kriegskomunismus) בעלת חו-קיות קפדנית ביותר. חוקיות זו נשענה על הלך-רוח ספרטני חמור. הפרט היה, בראש וראשונה, חייל בשירות המחשבה הדתית, חזורת יעוד של ניתוף כל גורם שאינו מתישב עם האידיאולוגיה הדתית-חברתית. גם המבנה המשפחתי היה כפוף לרעיון, ולכן רותקה ה-משפחה כולה, כולל נשים וטף, למטרה הצב-אית, בתוך מחנה שהיוה יחידה חברתית, צבאית וכלכלית.

חרף הנוקשות הספרטנית ששררה בה, היתה התנועה ההוסיטית דמוקרטית. הנהגתה נב-חרה על-ידי כל הציבור, והוא שפיקח על דרכה. החברה ההוסיטית היתה חברה שוויו-נית והירארכית. המנהיג הצבאי והמנהיג ה-דתי-המדיני עמדו בראש ההנהגה, ולמטה מהם ניצבו הכמורה ומפקדי הצבא. מעמד מיוחד היה לזקני העדה, שהחוק קבע כי יש למלא אחר כל הוראה הניתנת על-ידם.

השוויון בין בני העדה שרר לא רק מן הבחינה הכלכלית, אלא אף בפני החוק.

להלן אחרים מחוקיהם:

- לא תעשה בתחום המחנה כל פעולה ללא היתר והסכמה של מפקד או של מפקדים ממונים. מפר הוראה זו ייענש, חיינו יינטלו ורכושו יוחרם.
- כל אדם חייב למלא את תפקידו. הב-ערת אש במחנה תיעשה רק על-ידי אדם שהוסמך לכך על-ידי אישור מתאים.
- במקרה של תבוסה במערכה, כלומר, ב-מקרה שהאל לא הושיע, יש לחפש את האש-מים ולהענישם.
- במקרה של הצלחה במלחמה יש לחלק את השלל בין כל האנשים באופן שווה. איש לא יטול דבר לעצמו. לקיחת שלל ללא היתר כמות כשוד מאלוהים.
- ריב, סכסוך או הפגנות הם עבירות שיש לתת עליהן את הדין.

הצבא ההוסיטי

בשנת פעילותו הראשונה מנה הצבא ההוסי-טי 400 לוחמי גרילה, חסרי נשק, אך בעלי ניסיון קרבי עשיר. במסע ההתקדמות שלהם מן העיר פילזן שבמערב צ'כיה לעיר פראג, נתקלו פעמים אחדות באבירים שניסו להכ-רם — אך לשוא. הם ניצלו היטב כל חולשה

שריון-העגלה היה מחורר, דבר שאיפשר ל-יריב להשעין את קנה הרובה (הארקבוז) ולצ-לף לעבר האויב. לקראת קרב נקשרו העג-לות זו לזו בשרשראות.

לכל עגלה היה צוות-לוחמים קבוע, אשר אומן יחדיו ונמצא כל העת במחיצה אחת. על פי מקורות שונים מנה הצוות 18—21 איש לפי הפירוט: מפקד, 2 עגלונים, 2 רוב-אים (מפעילי ארכבוזים), 6 קשתים (רובאי-קשת), 4—8 נושאי מחבט, 4 נושאי הלבר-דות, 2—4 נושאי מגן.

נוסף לצוות זה, נמצאו בסמוך לכל עגלה, משני צדיה, עוד 20 חיילי חי"ר, מחציתם חמושים ברמחים והשאר — בכלי-נשק שונים.

לכל עגלה היתה פקודת-קבע, שקבעה במפ-רש את מקומה בתוך היחידה וכן את ציודה. וכך נקבע:

ליד כל עגלה ימצאו שני לוחות-מגן. מתחת לכל עגלה יש להציב קורת-עץ, על-מנת ש-האויב לא יוכל לחזור בין הגלגלים. כן תה-יינה העגלות מצוידות בשרשראות לקשירתן זו לזו.

לכל עגלה צמודים: 1 מחבט, 2 גרזנים, 2 אתים, 2 מעדרים, מוטות-עץ מצולבים, לח-סימת הכניסות המפרידות בין כל קבוצת עגלות. לכל עגלה היה דגלון או סימון אחר אשר סימן את כיוונה, ואיפשר למפקד הצופה מרחוק להבחין בכיוון התקדמות העגלה. היה זה מכשיר איתות פשוט אך יעיל, אשר היקנה לחייל המאומן יכולת הת-מצאות בשדה-הקרב. כן ניתן לכל עגלה סימ-ן הכר.

נוסף ל,עגלה המבוצרת הניידת", הפעילו היחידות ההוסיטיות שני סוגי תותחים: האחד — תותח בעל קליבר בינוני, שנע על ארבעה גלגלים, נגרר בשדה הקרב על-ידי שלושה סבלים. התותח האחר היה בעל קליבר קטן יותר, הוצב בין כל שתי עגלות, ובמצב רגיעה הוסע על-גבי עגלה מיוחדת. התותחים ירו אבנים וכדורי-ברזל.

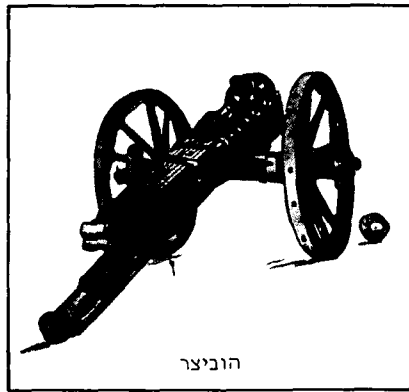
מנתה כ-50 חיילי, ובראשה עמד „מפקד חמי” שים. בעת קרב היו כל שתי פלוגות מתאחדות ופיקד עליהן „מפקד מאה”. חיילי ה” חייר היו מזויינים בנשק קר — קשתות, רמחים, חרבות, מחבטים ומגלבים ובנשק חם — שכלל בעיקר ארכבזים. ראוי לציין, כי הרובאים אומנו היטב לירי מטוחים שונים (תעודות שהגיעו לידנו מעידות על דיוק בצליפה, ועל יכולת לשמור על קצב־אש).

יחידת הפרשים

מבחינת חשיבותם במערך הלוחם, היו הפ” רשים יחידת בסיס, אשר בלעדיהם לא יכול היה מערך־הלוחמה ההוסיטי לפעול. נועדו להם חמישה תפקידים בסיסיים:

- א. תפקידי סיור.
- ב. יחידת החלוץ, או החוד — בעת תנועת הגייסות.
- ג. אבטחת אגפיו של המערך הלוחם — בעת תנועת הגייסות או בעת רגיעה.
- ד. הסתערות על כוחות האבירים — בעת הקרב, לאחר כל מטח אש.
- ה. הטרדת האויב בטרם קרב, וזינוב בו בתום הקרב.

יאן ז’זיקה מעיד, באחת התעודות, על תפי” קיד הפרשים: „לרכב בהירות, מלפנים, מא” חור ובאגפים, לאבטח את הצבא ואת עצמם”. הפרשים היו יחידות עצמאיות, מבחינה איר־ גונית וטקטית. הפרש ההוסיטי היה מצויד ברומח, בשריון קל, מגן, חרב ומגלב.

הוביצר

אוישה על־ידי חוליה שהיוותה צוות, בראשו עמד מפקד. כל עשר עגלות היוו יחידה, אשר בראשה הועמד „מפקד עשרות”. תפקידו של האחרון היה לשמור על תנועת העגלות ועל הכוונתן הנכונה, ולפקד באמצעות מפקדי ה” עגלות על הצוותים. ברמה הגבוהה יותר היה „מפקד השדרה”, שהיה אחראי על שדרה שלמה של עגלות, ובה מספר משתנה של עג” לות. מפקדי השדרות היו כפופים למפקד כל העגלות באותו מאמץ גייד.

יחידות החי”ר

החי”ר שימש ככוח מסייע ליחידות העגלות, ונועד לו תפקיד מפתח בביעור האבירים ש” הסתערו אל עבר חומת העגלות לאחר שהת” פתם נשברה — ובהשמדתם. כל פלוגת חי”ר

לצבאו של ז’זיקה היו גם תותחים מיוחדים, שנועדו לניחוח חומות. תותחים אלה הופעלו פעמים רבות, משום שמרבית עריה של צ’כיה היו, כמנהג הימים ההם, מבוצרות. נוסף לאפקט הפיזי שהיה לתותחיו של ז’זיקה, הצטיינו ברעש רב, שהטיל בהלה בקרב צבא האבירים, ובכך פגע בו גם פגיעה מוראלית חמורה.

היחידות ההוסיטיות ניצלו גם אמצעים מ” אולתרים, כגון יריעות בד שנפרשו במרחק” מה מן העגלות וסוסי צבא האבירים הסתבכו בהן ונפלו. כן השתמשו ההוסיטים בפצצות סירחון, שגרמו להקאות אצל היריב.

מבנה

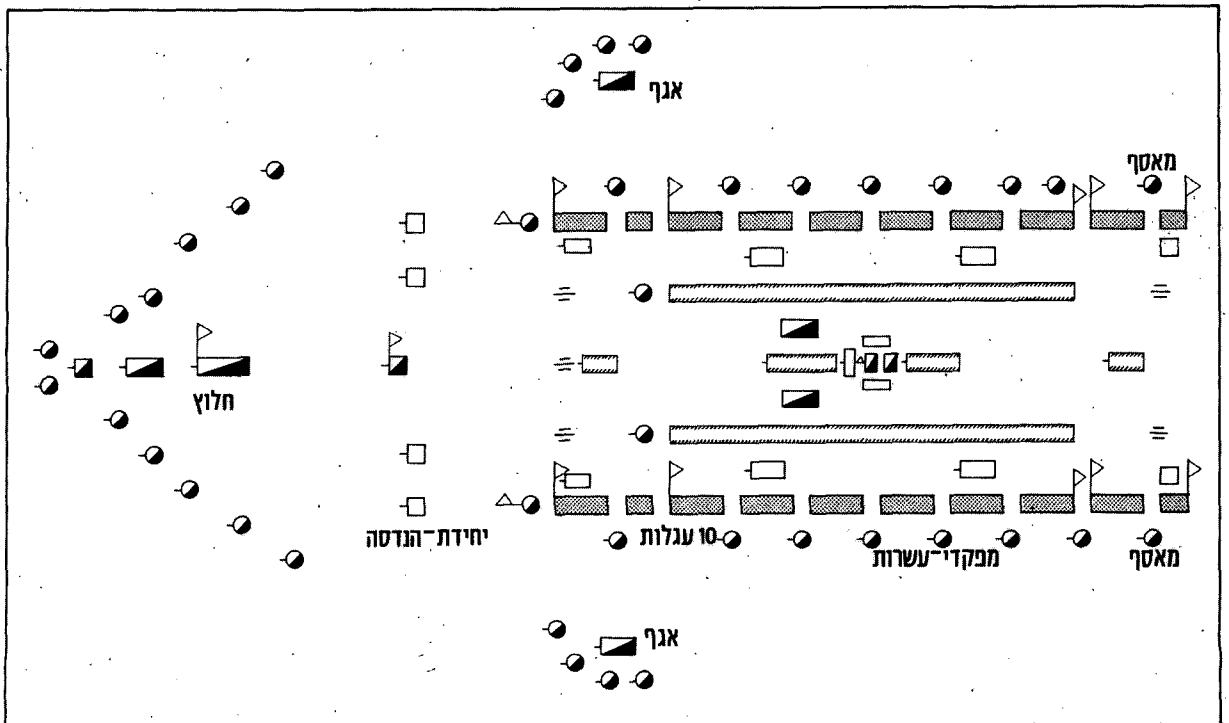
החברה ההוסיטית היתה מושתתת ביסודה, כאמור לעיל, על אורח־חיים שהותאם ללוח” מה מתמדת. בעת קרב היתה העדה כולה עסוקה בהגשת סיוע ללוחמים.

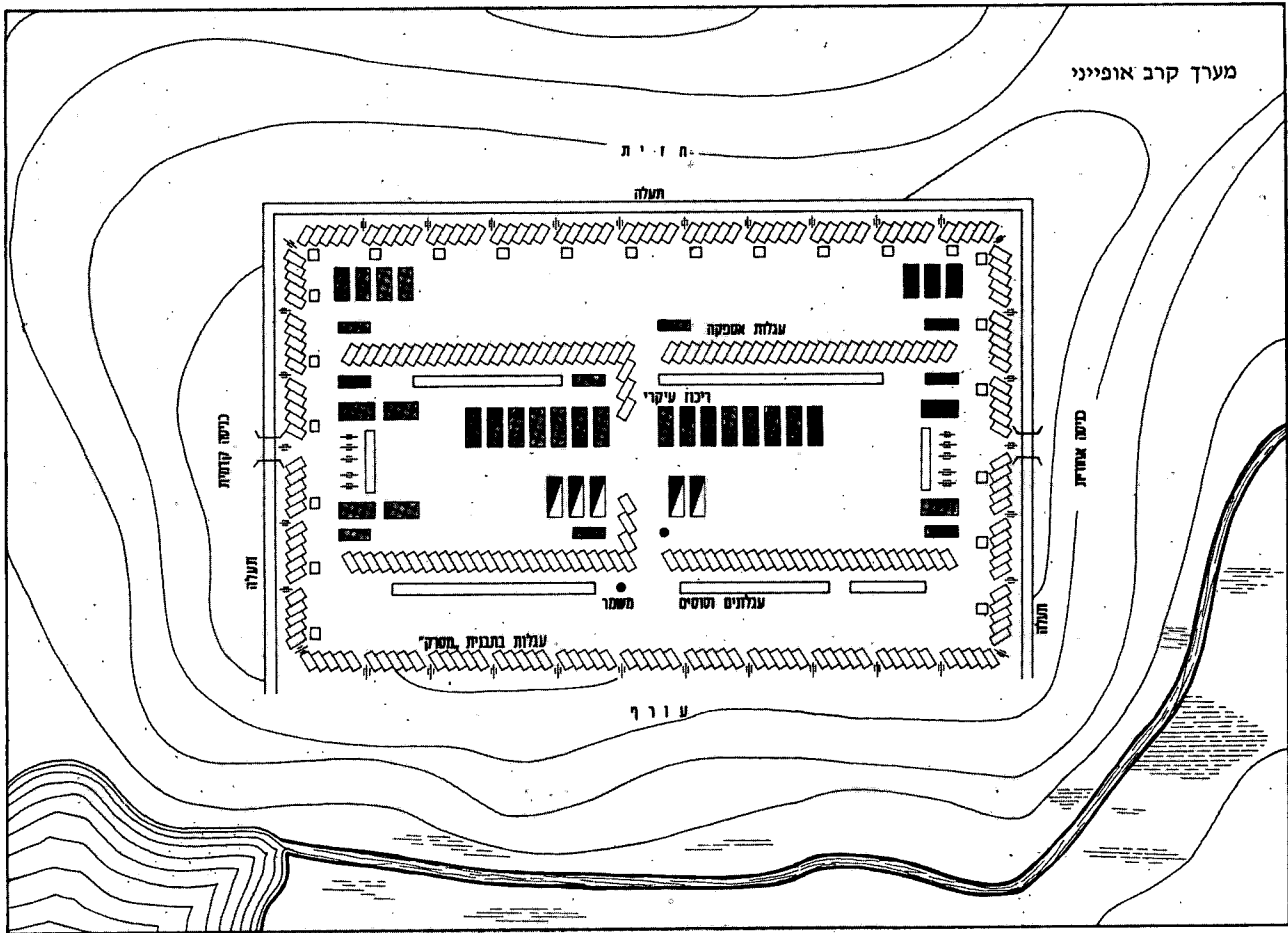
עקרונות, היה הצבא ההוסיטי בנוי מיחידות לוחמות, שהורכבו מיחידות־משנה מקצועיות שונות, אשר אורגנו ואומנו בשקדנות רבה להילחם יחד תוך תיאום, סיוע וחיפוי הד” דיים בין כל היחידות, כשכל אחת מהן מחפה על מגבלות שכנתה.

יחידת העגלות

יחידה זו היתה עמוד־השדרה של הצבא ה” הוסיטי. סביבה התמקדו שאר הכוחות. ה” עגלה הבודדת — היחידה הנמוכה ביותר —

שדרת מסע

מערך קרב אופייני

„מאמץ“ מורכב מחמש שדרות, אך, כאמור, מספר השדרות לא היה קבוע.

בדרך כלל היה כל „מאמץ“ מורכב בצורה הבאה:

באמצע נע הגוף העיקרי שכלל עגלות „מבוי צרות“, בקבוצות בנות 10 עגלות כל אחת, שנעו בזו אחר זו. גוף זה כלל אף ארטילריה „מתנייעת“. משני צדיו של הגוף האמצעי נעו עגלות עמוסות חי"ר, ובשני האגפים החיצוניים, משמאל ומימין, נעו פרשים. לפני ה„מאמץ“ נעה יחידת סיור רכובה, ומאחור ריו — מאסף.

מבנה אחר כלל גוף עיקרי, ובו עגלות וארטיילריה, ובאגפים משמאל ומימין, נעו שדרות חיילים. בכל מקרה נלוו אל המאמץ הבסיסי כוחות נוספים של פלוגות אורגניות וגופים טקטיים עצמאיים של פרשים וחי"ר. לעתים קרובות נלוו אליהם גם פלוגות תותחנים, שנועדו לאבטח את הכוח בתנאי לוחמה או תנאים טופוגרפיים מורכבים.

התמרון לעת קרב בחירת המקום

עקב אורח לחימתם, נודעה להוסיטים עדיפות צבאית בשטח הררי או מבוהר. על-כן שאפו להתמקם על צלע הר, בין שני נהרות או בין צלע הר לנהר. מיקום זה היו בו יתרונות אחדים לגבי ההוסיטים:

מבנה ובטקטיקת הלוחמה. השינויים היו מנוסחים תחילה להלכה, בתקנים, ולאחר מכן מתורגמים ללשון המעשה. לשם כך קיים הצבא גוף מיוחד, שעסק בשכלול אמצעי-לוחמה ושיטות-לוחמה.

יאן ז'יז'קה עצמו היה נוהג להילחם עם כוחותיו ולרכב ראשון בין הלוחמים. לעובד זה זו נודעה השפעה מוראלית רבה.

טקטיקה

עליונותו של הצבא ההוסיטי יסודה בטקטיקה המיוחדת של הפעלת החניון הנייד של העגלות המבוצרות, או כפי שניתן לכנותו — „המעוז הנייד“.

עיקרון השימוש בכרכרות לצורך לחימה נוצל כבר מאות שנים קודם לכן. ז'יז'קה עצמו למד שיטה זו שעה שלחם לצד הפולנים. אך זו היתה השיטה הפרימיטיבית, ורק עשר שנים לאחר פרוץ מרד ההוסיטים הגיע שכי לז'יז'קה.

מה היתה, איפוא, הטקטיקה בה נקט המנהיג הצ'כי?

צורת התנועה לעבר מקום הקרב וההיערכות לקראת המערכה השתנו בהתאם לאופן הופעתו של האויב, וכמובן — בהתאם לפני השטח. לעבר מקום הקרב נע הכוח במספר „מאמצים“ (טורים). בדרך כלל היה כל

יחידות תותחנים

המקורות אינם מזכירים קיום נפרד של יחידות תותחנים, אולם, מתוך הכתובים מתברר, כי אכן היו בנמצא יחידות נפרדות מסוג זה.

יחידות הנדסה ו„משטרה צבאית“

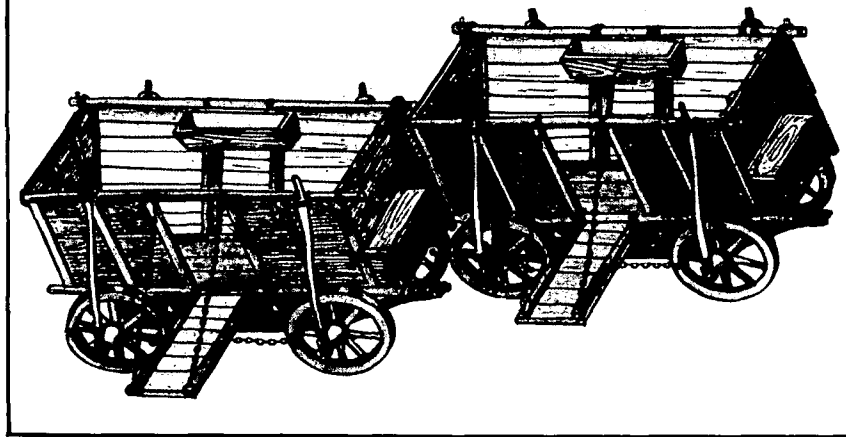
המבנה הטופוגרפי ההררי של צ'כיה ומרחבי ההתפרסות של ההוסיטים באירופה חייבו להכשיר צוותי-הנדסה מיוחדים, אשר עיסוקם קם בהכשרת דרכים וגשרים לצבא ההוסיטי. באחד המקורות נמצא, כי ההוסיטים הכשירו אף יחידות „משטרה צבאית“. עיסוקן היה הן בהכוונת הכוחות הלוחמים בעת תנועת לקרב, והן בבעיות משמעת שונות, שהתגלו בין הלוחמים ובתוך השטחים שנכבשו על ידי ההוסיטים.

ההמון

האנשים, הנשים והטף שלא מילאו תפקידים פונקציונליים, עסקו בעיקר במתן שירותים לכוחות הלוחמים. הם היו חלק בלתי נפרד מן המחנה, ונעו עמו לכל מקום. בעת הקרב, נמצאו בתוך המערך הפנימי, כשהם מתספקים כל העת את הכוחות הלוחמים ביוד ובתחמושת.

צבא ההוסיטי הוכנסו שינויים מתמידים

עגלות במבנה „מערך“

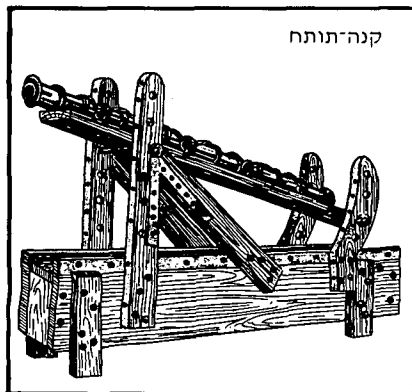

טית, אומר: „הטקטיקה של עגלות-קרב קשורה קשר בליינתק עם הטקטיקה של תותחנות ההוסיטים. לכל 5 עגלות היה תותח, וכך, למעשה, נמצאו בשדה שבו לחמו 300 עגלות, מהן 180 עגלות-קרב, ו-30-40 תותחים. לעתים אירע כי בקרב בו שרוו תנאים טופר גרפיים נוחים, דהיינו, אגפים מאובטחים על-ידי גורמי-טבע, רוכזה כל עוצמת-האש בצד אחד של המערך. במצב זה היה קצב האש 600—800 יריות ביום. העדויות מלמדי דות, כי דיוק הפגיעה היה רב למדי“.

הערכת שיטת הלחימה

את שיטת הלחימה ההוסיטית ניתן להעריך מן הבחינה האופרטיבית ומן הבחינה הטקטית. מן הבחינה האופרטיבית, לפנינו צבא בעל ניידות מקסימלית ויכולת תימרון רבה, אשר בשל שיטות החימוש והטקטיקה שלו ומספר חייליו הקטן, חיפש תמיד תנאים טופוגרפיים נוחים ושעת-לחימה מתאימה, תנאים שאותם השתדל להכתיב לאויבו. מבחינה זו אפשר בהחלט לראות את שיטת הלחימה כאופנסיבית.

מן הבחינה הטקטית, לעומת זאת, אפשר ל- הגדיר את שיטת הלחימה שלו כדפנסיבית, בשל התבצורתו במעוז, אף כי גם בשלב הטקטי הפעיל להתקפת-נגד פרשים ולעתים אף רגלים.

קנה-תותח

של גל-האבירים הראשון חלה המתנה קצרה. בהגיע גל-האבירים למחצית טווח הירי, נורה לעברו מטח אש מרוכז של תותחים, ארכבו זים וקשתות (רובי קשת) אשר נועד לגרום לאבירים אבדות, ולגרום לדמורליזציה בקרב סוסייהם ולוחמיהם-עוזריהם.

2. לאחר המטח הראשון, ולעתים לאחר מטחים נוספים, יצאו לעבר האבירים עשרות פרשים הוסיטים, קלי תנועה, אשר השלימו את הבסת הגל הראשון על ספיחיו, ולעתים אף גלים נוספים.

3. אם היתה התקפת צבאות האבירים מורכבת מגלים אחדים, היו הפרשים ההוסיטיים מנתקים מגע משדה-הקרב כעבור זמן קצר, ובאגוף של 180 מעלות חוזרים למעוז העגלות, כדי להתארגן לגיחה שניה. באותה עת עצמה נורו מטחי-אש נוספים אל עבר גלי האבירים הבאים.

אחרי מטחי האש הנוספים שוב זינקו יחי דות-הפרשים לעבר האבירים — על מנת להשמידם ולמנוע מהם להגיע למעוז. ניתן להניח, כי למרות ירי התותחים וצלפיות הארכבוזים, היו עשרות רבות של אבירים מצליחים להגיע עד למעוז העגלות-עצמו, מהם רכובים על סוסייהם ומהם, שסוסייהם נורו ונהרגו תחתיהם, ברגל. הללו נתקלו בי מאות החיילים המצויידים בנשק קר—מחבטיים, הלברדות, רמחים, חרבות וסכיניים.

באחת מן התעודות מאותה תקופה, אומר יאן ז'יז'קה: „אחרי-כן (לאחר הירי והפגיעה בסוסים), היה עליהם (על האבירים) לרדת מן הסוסים ולהסתער ברגל. השריון הכביד עליהם יותר מרגליהם. הם, לוחם אחר לוחם, עייפים היו מן העליה על ההר, וכך הסתערו על העגלות. הוא (המפקד ההוסיטי) המתין להם עם אנשיו, ועוד בטרם יכלו לכבוש את העגלות, הלם בהם בכל עוז; אחרי שהדפם מן העגלות שלח נגדם כוחות יותר רעננים“.

ניצול הנשק החם בידי ההוסיטים ראוי ל- ציון מיוחד. נראה כי כאן נוצל לראשונה נשק זה ניצול פונקציונלי, תוך שליטה מורדת ומבוקרת בכלים ובדרך הפעלתם. זאן דורדיק, שחקר את תורת הלחימה ההוסי-

א. אויבם, האביר; איבד ממהירותו כאשר נאלץ לדהור במעלה ההר לעבר חומת העגלות, אשר הוצבה ברבע העליון של ההר, ולא נותר בו כוח להסתערות האחרונה.

ב. מיקום זה שיחרר, לעתים, אגפים של- מים של המערך מן הצורך להתגונן, ואיפשר לרכו כוחות ועוצמת-אש באגף אחד או שניים.

ג. המיקום במעלה הגבעה והמסתור במדרון האחורי היוו מחסום נגד התקפת-ארטי- לריה של האויב, שכן הכוח ההוסיטי הת- מקם ב„שטח מת“, שלתוכו קשה היה לכוון תותחים בכיוון ישיר (שהיה הכיוון היחיד הידוע באותם ימים).

יצירת מעוז היקפי

בעת מפגש עם כוחות האויב או במקרה של הפתעה, נהג הכוח המתמרן להיערך מייד בהיערכות היקפית. היערכות העגלות במעגל או בריבוע — בהתאם לפני השטח — היתה מסובכת. כדי לאפשרה, יצרו שני הטורים החיצוניים מעגלים חיצוניים סביב העגלות — וחיפו עליהן. חיפוי נוסף ניתן תדיר על-ידי יחידות-פרשים עצמאיות, אשר יצרו מגע של „פגע וברח“ עם האויב, לרוב על-ידי ירי מקש- תות והסתערות על יחידות קטנות.

עם גמר היערכותן של העגלות, נכנסו כוחות- החייר וחלק מן הפרשים לתוך „המעוז ה- היקפי“, בעוד חלק אחר של הפרשים הוסיף לשמור מגע עם האבירים, אשר תקפו מן החזית או מן הצדדים.

מעבר משדרות-המסע ללחימה בקו

כאמור, היה „מאמץ נייד“ הוסיטי מורכב מ-3 שדרות שגעו במקביל. למקרה של היתק- לות-פתע מכיוון אחה, תירגלו ההוסיטים מעבר מתנועה בשדרות למערך חזיתייקוי אל מול פני האויב. הכוח עשה אז תפנית של 90 מעלות אל עבר הכוח התוקף, וכך הפך שורותיו העורפיות לחזיתות. ועם אל מול פני האויב בקו ישר או בחצי-גורן. מייד לאחר שיצרו הכוחות את המבנה הבסיסי (לרוב: „המעוז היקפי“), בא השלב השני. העגלות נקשרו זו לזו במבנה אלכסוני בצורת „מס- רק“, כך שהסוסים והרתמות היו מוגנים מפני פגיעת-אויב, ורק זוית-העגלה היתה מז- דקרת כלפי חוץ. העגלות נקשרו אופן לאופן, כאשר האופן הימני האחורי מוצמד אל האופן השמאלי הקדמי של העגלה הסמוכה. בדרך כלל נותר רווח בין העגלות, אשר לתוכו הוכנס לוח ברזל מחורר באמצעיתו. דרך חור זה הועבר לוע תותח. אם נותרו פתחים או נקודות חשופות בין העגלות היו מכניסים לתוכם קורות-עץ או לוחות-ברזל להגנה. המעוזים ההיקפיים הללו היו לעתים במצב של כוננות והמתנה. במקרה זה, היו החייר לים נוהגים לחפור תעלות ושוחות לפני ה- עגלות, ועל-ידי כך יצרו ממשל נוסף, כדי לבלום את פרשי האבירים.

הקרב האופייני

הקרב נחלק לשלושה שלבים יסודיים: 1. בין תום היערכות הכוחות לבין פריצתו

סיכום

במשך כל תקופת ההתמודדות בין הצבא ההוסיטי לבין צבאות האבירים, הוכחה עדיפות הצבא העממי על צבא האבירים. עדיפות זו התבטאה בעיקר בתחומים הבאים:

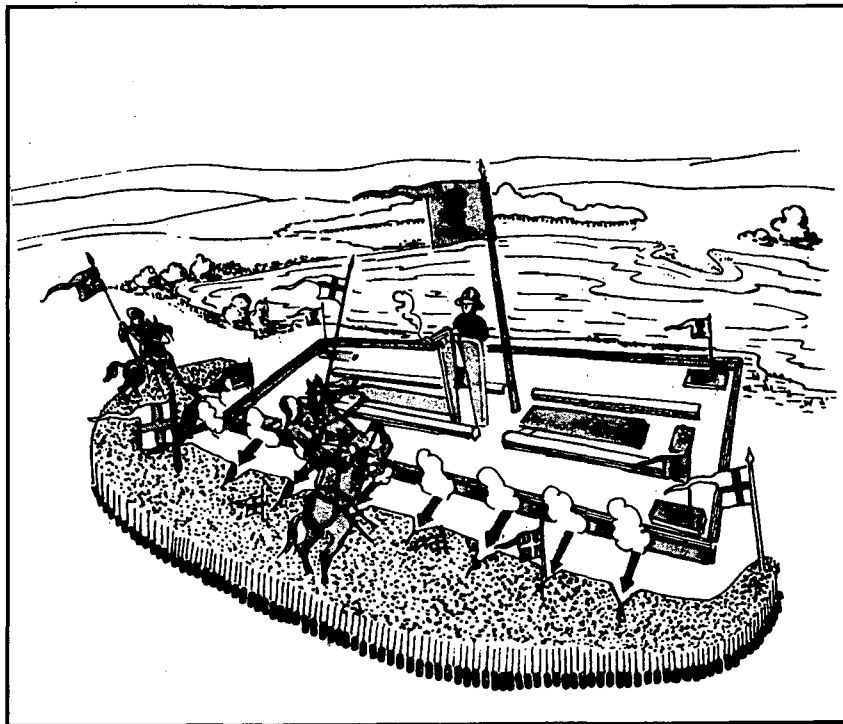
א. **איכות הלוחם** — שהיה מסור לאידיאל חברתי-לאומי, אשר הקנה לו את הדחף הרוחני להילחם מלחמת-מצוה אמיתית, הכרוכה בשינוי אורח חייו וחיי משפחתו. הוא התמודד עם צבא אבירים, שלחם מתוך מניעים חומריים קצרי-טווח, והיה חסר ייחוד לאומי.

ב. **הטקטיקה** של גייסות הצבא ההוסיטי ואימון-הפרט בו היו חדשניים. הם השתמשו ב"רכב משורייני", שהעניק להם יכולת תימרון וניידות. לעומתם בלט חוסר הארגון של גייסות האבירים, שנלחמו רכובים על סרסיהם עטויי שריון, ותנועתם כבדה. רוב יחידות הצבא ההוסיטי יכולות היו להשתמש בנשק חם ולכפות בעזרתו על האבירים לרדת מסוסיהם, ועליזו כך להכריע את הקרב. זאת ועוד. שיטות הלחימה של האבירים היו שיגרתיות ביותר, ולא יכלו להתמודד עם גישתם החדשנית של ההוסיטים.

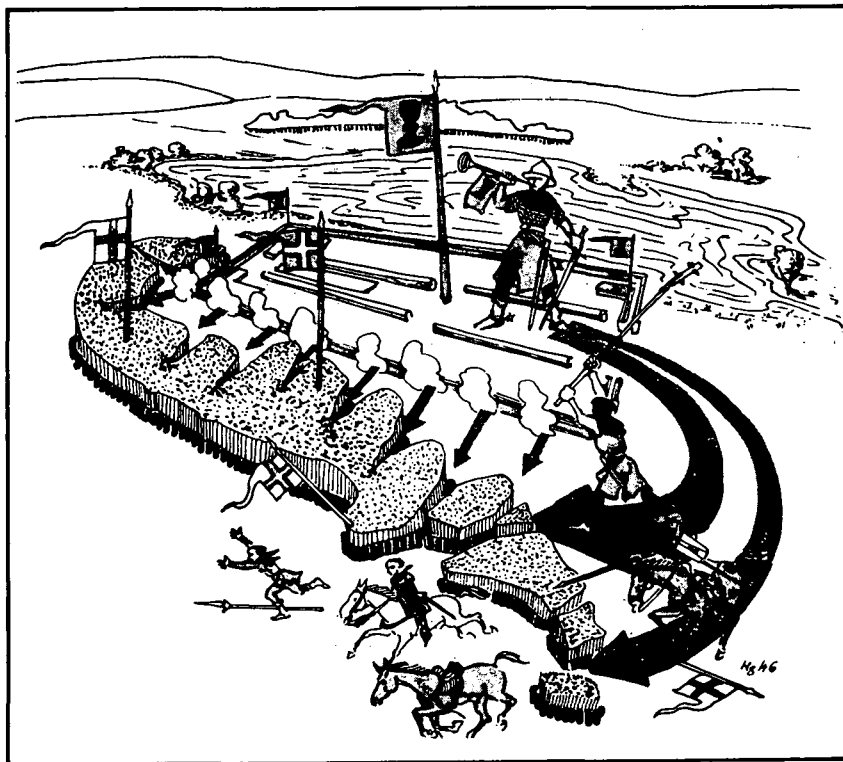
כמו תנועות מהפכניות רבות, נעלמה גם ה"תנועה ההוסיטית" 50 שנה לאחר שפתחה במאבקה. היעלמה לא נבע מכישלון בשדה המערכה, כי אם ממשבר אידיאולוגי שפקד אותה. בשדה-הקרב, מול אויבים מבחוץ, לא ניגפו ההוסיטים במשך כל מאבקים. ניצול הסוס והעגלה לתמרון תוקפני ושילובו בניצול נבון של הנשק החם והעגלה המבוצרת כגרעין ההפעלה של הטקטיקה ההגנתית, היו מעל ומעבר לתפישתם של יריביהם.

מקורות

1. J. Durdik, *Husitské Vojenství* (Praha, 1953);
2. J. F. C. Fuller, *Armament and History* (London 1946);
3. J. F. C. Fuller, *A Military History of the Western World* (London);
4. F. G. Heymann, *John Zizka and the Hussite Revolution* (Princeton 1955);
5. V. Husa, *Dejiny Československa* (Praha 1962);
6. C. Lutzow, *History of Bohemia* (London 1909);
7. L. Montross, *War Through the Ages* (N.Y.);
8. C. W. C. Oman, *The Art of War* (London);
9. מ. דורמן, יוהן הוס, חבפניס, כרך ג', חוברת אוק'דצמ' 1938;
10. ר. קסטברג, התבוריטים, חבפניס, כרך י', חוברת יוני 1936;
11. פלוסר, האינציקלופדיה העברית, כרך י"ג;
12. הדפיס מתוך "ספר צ'כיי" שנשלח למחבר המאמר מציכוסלובקיה.

הלחימה על ה"מעוז" — התקפת האבירים

הלחימה על ה"מעוז" — התקפת-הנגד

יבורך צה"ל - יעצם כוחו

המועצה האזורית

גזר

מועצה אזורית

חוף הכרמל

המועצה האזורית

סולם צור

כפר מונאש

מושב עובדים להתישבות חקלאית שיתופית בע"מ

גבעת חיים הקבוץ המאוחד

קבוצת פועלים להתישבות שיתופית בע"מ

גלאון, קבוץ השומר הצעיר

קבוצת פועלים להתישבות שיתופית בע"מ

גניגר

קבוצת פועלים להתישבות שיתופית בע"מ

קבוץ מעין צבי

קבוצת פועלים להתישבות שיתופית בע"מ

דגניה ב'

קבוצת פועלים להתישבות שיתופית בע"מ

עירית תל-אביב-יפו

ככר מלכי ישראל, טל. 243311

תל-אביב

המועצה המקומית

אופקים

המועצה המקומית

באר יעקב

המועצה המקומית

גדרה

המועצה המקומית

טירת הכרמל

המועצה המקומית

רמת השרון

המועצה המקומית

מצפה רמון

מועצה אזורית

הדר השרון

יבורך צה"ל - יעצם כוחו

בית שאן חרוד

קואופרטיב להובלת משאות
דאר נע גלבווע

נען

קבוצת הנוער העובד להתישבות שיתופית בע"מ

מועצת פועלי צפת קולנוע "אור"

טל. 30360 ת. ד. 128

קלת אפיקים

עמק הירדן

"רגבה" מושב שיתופי חקלאי בע"מ

דאר נע אשרת

ש ו ב ל

קבוץ השומר הצעיר דרום אפריקה א'
קבוצת פועלים להתישבות שיתופית בע"מ

מאפיות מאוחדות ראשון בע"מ

חברת ישראלניל בע"מ

סמטת בית השואבה 6, תל אביב
טל. 624231/2

בוסתן — אגודת פרדסנים קואופרטיבית בע"מ

שרנוע בע"מ — פתח תקוה

טל. 915125

ארגון מגדלי פירות

המחלקה לעצי פרי וגפן
רח' יהודה הלוי 4, תל-אביב

"הנגב" קואופרטיב להובלה של משקי העובדים

בדרום ובנגב בע"מ

המחלבות המאוחדות בע"מ, רמת גן

טל. 724141

"סטיבו" בית חרושת לצמר פלדה בע"מ

תנובה

תנובה משווקת למעלה מ-73 אחוז מכל
תוצרת המשק החקלאי העברי המעורב

*

המשרד הראשי:

תנובה, מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית
בישראל בע"מ, בית "תנובה", רח' יהודה הלוי 17
ת.ד. 265, טלפון: 59511-7

ועד עובדי עירית גבעתיים

קולנוע תל-מונד בע"מ

יבורך צה"ל - יעצם כוחו

ה. בלמוט בע"מ — מכונות משרד
ת"א, שד' רוטשילד 35, טל. 621369, 615032

אליעזר סקר בע"מ
הספקה טכנית
סוכנים כלליים: מנופי קלשון "טאומוטור"
חיפה: דרך העצמאות 33, טלפון: 9, 8, 41177

"מסגרית השלושה חיפה" חברה בע"מ
ת. ד. 10130, חיפה

קרגל בע"מ — לוד
ת. ד. 65, טל. 962781-7

התעשיה האוירית לישראל בע"מ
נמל התעופה לוד

"פלד" חברה לטקסטיל בע"מ
מטוית חוטי צמר מכל הסוגים
טלפון 78 25 53

הנהלת מצקין בע"מ
רח' נחלת בנימין 44, תל-אביב

מנפטת הנגב בע"מ
אופקים, ת. ד. 44

אולמי התונות "גילטון" בע"מ
דרך פתח תקוה 154, תל אביב, טל. 255959

ארגון הקבלנים והבוניס בירושלים
רחוב החבצלת 3, ירושלים • ת. ד. 853

אבני-רום, חברה הנדסית לעבודות
בנין ופתוח בע"מ
הנמל 48, חיפה, טל 68322/3

יוסף והלל פפרמן ושות' בע"מ
קבלנים לבנין, רח' הקשת 6, ירושלים

קולנוע "חן" שדרות

מפעלי מתכת "נגב" בע"מ
אזור התעשיה, טל. 3397
באר-שבע

ארגון עובדי הפלחה
רחוב שינקין 80, תל-אביב

זליון בע"מ
קרית-אריה, פתח-תקוה
ת. ד. 370 פתח-תקוה, טל. 918575, 918403

מחצבת אברהם מילשטיין ובניו בע"מ
רח' יצחק שדה 34, תל-אביב, טלפון 30837

יבורך צה"ל - יעצם כוחו

א. לוינ-אפשטין בע"מ

בת"ם

רחוב רוטשילד 27 • טל. 864181

אוצר החייל בע"מ

תל-אביב, רח' החשמונאים 84

ת.ד. 719, טלפון: 223231

הקונגרס היהודי העולמי

ההנהלה הישראלית

ת.ד. 1473 תל-אביב

בנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ
תל-אביב, רח' אחד העם 9, מגדל שלום מאיר

ת.ד. 1462 • טלפונים: 5 26 66-75

טלקס 033-646

"ארקיע" קוי תעופה בישראל בע"מ

בנק ירושלים לפיתוח ומשכנתאות בע"מ

סוכנות ימית ישראלית סקנדינבית בע"מ

חיפה ת.ד. 1557 — טל. 65210

בנק משכנתאות לשיכון בע"מ

רח' רוטשילד 50, תל אביב • טל. 623211

תעוש אזורי פיתוח בע"מ

רח' החשמונאים 99, תל אביב

טל. 263202

קופת העובד הלאומי לאשראי וחסכון
בנתניה

רח' סמילנסקי 5, נתניה

פילקרפ בע"מ

רח' יהודה הלוי 19, תל אביב • טל. 57730

אשל את ברונר

ביח"ר: רח' נחלת-יצחק 20, תל-אביב

טלפון 255025

משרד: בנין בורסת היהלומים חדר 208

טלפון 255781

ספיר — חברה לייצור מוצרי מתכת בע"מ

רח' הפלד 44, חולון, טל. 825388

יהלומי שכטר בע"מ

ת.ד. 3081 — רמת גן

צלום קופמן בע"מ

רח' החשמונאים 105, תל אביב, ת.ד. 412

ב. את.ל. טרנר מהנדסים בע"מ

חיפה, ת.ד. 1292

"אלדא" חברה ישראלית לסחר חוץ בע"מ